

## DE GAULLE SE BO MORAL ODLOČITI

# Kam plove francoska država?

### V Alžiriji bo padla odločitev - Prijateljsko pismo Nikite Hruščeva

Novi načelnik vlade Karel De Gaulle je vzel na svojo dušo tolikšno odgovornost, kot še noben državnik Francije v povojnem času.

Doslej je imel mož še precej sreče. Postal je neomejen gospodar Francije, ne da bi mu bilo treba preliti kapljico krvi. Na oblast je prišel na povsem zakonit način: na predlog in zahtevo predsednika republike Cotyja in s privoljenjem parlamenta. Ta je izglasoval generalu najširša polnomočja, da namesto njega vodi za dobo 6 mesecev državo.

De Gaulle je izjavil, da hoče pooblastila korenito izkoristiti: Franciji namerava dati novo ustavo, o kateri naj čez nekaj mesecev odloči ljudsko glasovanje, istočasno pa hoče končati tudi nesrečno vojno v severni Afriki in pomiriti Alžirijo.

Poslanci in senatorji so v vse privolili, ker so se bali, da afriški padalci udarijo na Pariz ter proglase vojaško diktaturo.

V generalovo vlado sta stopila celo prvaki krščanskih demokratov Pflimlin in voditelj socialistov Mollet. Zares lep političen uspeh za De Gaulle!

### ODPOR FAŠISTOV

In res se je zdelo, da so se z nastopom nove vlade na mah polegile politične strasti v Franciji in Afriki. V Alžiriji so množice pozdravljale De Gaulle kot nekakega rešitelja domovine.

Izkazalo pa se je, da je to bil le varljiv videz.

Možje, ki so 13. maja izvršili državni udar v Alžiriji ter se polastili oblasti tudi na otoku Korsiki v sami Franciji, so bili razočarani, ker ni De Gaulle naredil tega, kar so od njega pričakovali.

Najprej so mu zamerili, da je vzel v vlado zastopnike socialistov in kršč. demokratov, namesto da bi popolnoma izločil iz javnega življenja vse predstavnike »starega sistema« parlamentarne demokracije.

Ko je pa De Gaulle nato še pozval vojake, naj se umaknejo iz politike, in prepovedal Odborom za javno blaginjo, da si lastijo pravice vladnih oblastev, je bil ogenj v strehi. Padalski general Massu si je drznil poslati skupno z ostalimi prevratniki De Gaulleu poziv, naj razžene vse obstoječe stranke in ustanovi tudi v Franciji »vlado javne blaginje«, se pravi izroči vso oblast eni sami politični organizaciji. Pravcat fašizem!

### »ENAKE PRAVICE, ENAKE DOLŽNOSTI«

De Gaulle je poziv vstajnikov s hladno ozlovoljenostjo odklonil in poklical njihove voditelje na razgovore v Pariz. General je po-

značaju silno samozavesten in zato uverjen, da bo brez posebnih težav uklonil vojsko svoji volji. Kaj naj prevratniki civilisti naredijo, če nimajo več za sabo oboroženih sil? Ne preostane jim drugo, kot da se vdajo.

Ti De Gaullovi računi so bržkone pravilni, toda samo pod pogojem, da se mu posreči pomiriti Alžirijo. Vojne v Afriki, ki traja že 4 leta in požira mesečno ogromne milijardne zneske, je namreč francosko ljudstvo že do grla sito. Komur bi uspelo, jo častno končati, bi bil v očeh francoskega naroda velik mož in pravi dobrotnik domovine.

De Gaulle se je obvezal, da bo to izredno težko nalogo rešil. Ko je obiskal Alžirijo, Arabcem sicer ni obljubil državne samostojnosti, kot jo že imata Tunizija in Maroko, pač pa jim je zagotovil, da bodo alžirski domačini uživali odslej v vsakem pogledu »enake pravice in enake dolžnosti« kot ostali francoski državljani.

### KAKŠNE BI BILE POSLEDICE

De Gaullova obljuba zveni nepoučenemu človeku kot nekaj samo po sebi umljivega, toda bi imela v dejanskem življenju zelo pomembne posledice.

Kaj bi na priliko značila politična enakopravnost? Najprej, da bi 8 devetin občin Al-

žirije padlo v roke domačinov. V Alžirski deželni skupščini (Assemblée Algérienne), ki je delovala do izbruha oboroženega upora l. 1954, so imeli Francozi enako število poslancev kot Mohamedanci. Razen tega skupščina ni imela zakonodajne oblasti, ampak le posvetovalen glas. Vsa moč je bila v rokah francoskega vladnega generalnega guvernerja. Enakopravnost bi sedaj zahtevala, da pripade ogromna večina poslancev domačinom, demokracija pa, da dobi deželni zbor tudi zakonodajno oblast.

Mohamedanci bi postali gospodarji v deželi, in to bi bilo pravično, če pomislimo, da živi v Alžiriji približno en milijon Evropejcev in okrog 9 milijonov Arabcev.

Ker je Alžirija po zakonu le del Francije, bi imelo prebivalstvo tudi pravico voliti svoje zastopnike v pariški parlament. L. 1947 so Alžirci poslali v francosko skupščino le 15 mohamedancev. Sedaj bi Alžiriji pripadalo 150 poslancev, med katerimi bi bilo 135 Arabcev.

Ti bi bili ena najmočnejših skupin v francoskem parlamentu ter bi v zvezi s kakšnimi opozicijskimi ali vladnimi strankami imeli lahko čestokrat odločilen vpliv na vodstvo državnih poslov.

## Enakopravnost v družbenem življenju

Prav tako bi enakopravnost, ki jo je De Gaulle ponudil Alžircem, imela velike posledice v gospodarskem in socialnem življenju.

Plača mohamedanskih delavcev je danes za polovico manjša od tiste francoskih. Razen tega Arabci ne prejemajo družinskih doklad. Francozi opravičujejo to stanje s tem, da so mohamedanci domala v celoti zelo slabi in popolnoma nešolani delavci. Saj je med njihovim prebivalstvom okrog 90 odstotkov nepismenih!

To je vse res, oporekajo drugi, toda Arabci imajo navzlic temu pravico do človeškega življenja. Izenačiti jih je treba vsaj približno Francozom. To bi stalo sicer Francijo ogromne milijarde, strokovnjaki so izračunali, da približno toliko, kot jo stane današnja vojna v Alžiriji, toda taka težka žrtev je iz političnih in človekoljubnih razlogov potrebna in neizogibna. Če je Francija ne mara vzeti nase, naj prizna Alžircem državno neodvisnost, da se tako oprosti sleherne odgovornosti.

Toda zavoljo velikih podzemskih bogastev Sahare Francozi to misel odločno zavračajo. Alžirija mora po njihovem ostati brez-pogojno sestavni del Francije.

### SKORO NEREŠLJIVA NALOGA

Razmere v Alžiriji so zelo zapletene tudi zastran tega, ker se mohamedansko prebivalstvo večja letno za 280 tisoč duš. Ker puščavska dežela ne more prehraniti tolikih množic, je polovica domačinov brezposelnih.

To pomeni 4 do 5 milijonov ljudi, ki živijo v stalni lakoti in bedi. Po statističnih podatkih se morajo namreč ti nesrečniki prehraniti z 20 tisoč franki letno na osebo. To ne znači niti 30 tisoč lir. Sliši se neverjetno, a je resnično.

Kako naj Francija reši ta problem? Že v normalnih časih je moral Pariz kriti iz svojih sredstev dve tretjini alžirskega proračuna. Če naj bi se gospodarsko življenje v Alžiriji moderniziralo, bi Francija morala potrošiti do 700 milijard lir. Proizvodnja dežele bi se v 10 letih sicer podvojila, a sedanji brezposelniki bi imeli od tega zelo malo koristi, ker bi se medtem prebivalstvo leto za leto brez prestanka množilo.

Francija je sicer bogata dežela, a ne dovolj bogata, da bi mogla rešiti iz lastnih sredstev vprašanje gospodarskega obstanka in gospodarske blaginje alžirskih domačinov. Pri

(Nadaljevanje na 3. strani)



# NOVICE Z VSEGA SVETA

## VOJNA NEVARNOST V SREDOZEMLJU

Mala država Libanon ob vzhodni obali Sredozemlja je že tedne prizorišče krvavih bojov.

Dežela, katere prebivalstvo je sestavljeno na pol iz kristjanov in na pol iz mohamedancev, ima vladno, naklonjeno zapadu, ki hoče za vsako ceno ohraniti neodvisnost Libanona ter se zato z vso odločnostjo upira priključitvi Naserjevi Združeni arabski republiki, s katero sta se spojili, kot znano, že Sirija in Jemen.

To je vzrok, da vladajo med voditelji Libanona in Naserjem precejšnja nasprotja. Arabski nacionalisti v Libanonu so pa seve za združitev z Egiptom in Sirijo in bi se radi polastili oblasti. V ta namen so zgrabili za orožje in uprizorili prave bitke po vsej deželi. Vdrli so celo v prestolnico Beirut in bili že na tem, da zasedejo vladna poslopja ter strmoglavijo predsednika republike Šamuna, ki je s pomočjo vojaštva komaj rešil sebe in vladno.

### Poziv na Združene narode

V svoji stiski se je Libanon pritožil na Združene narode, obdolžujoč Naserja, da je on zanetil vstajo ter da zalaga upornike skri-vaj z orožjem.

Uspeh je bil, da je bila poslana v deželo obsežna komisija opazovalcev Združenih narodov, da preiščejo položaj in poročajo. V Beirut je včeraj prispel sam glavni tajnik Hammarskjöld.

Toda libanonska vlada želi več. Zahteva, naj Združeni narodi zasedejo z vojaštvom vse meje ter tako preprečijo, da bi prihajalo v Libanon nadaljnje orožje vstajnikom.

Položaj je precej nevaren, ker je Amerika, kot je izjavil v ponedeljek njen zunanji minister Dulles, odločena priskočiti, če je treba, na pomoč libanonski vladi s svojo vojsko. Zadostuje, da jo v Beirutu za to prosijo.

Šesta ameriška vojna mornarica se že nahaja v libanonskih vodah. S tisoči svojih padalcev je tudi Velika Britanija pripravljena poseči vmes.

Ker bi se iz tega lahko izcimila vojna, si vsi miroljubni ljudje žele, da bi se spor rešil mirno v okviru Združenih narodov.

## GOMULKA IN JUGOSLAVIJA

V sporu med Moskvo in Beogradom so Poljaki s srcem na strani Jugoslavije. To se vidi že po tem, da je poljsko časopisje govor Nikite Hruščeva proti Titu priobčilo le v okrnjeni obliki. Odstavka, v katerem pravi Hruščev, da je bila obsodba Jugoslovancev po Informbiroju 1. 1948 »pravilna«, Poljaki sploh niso objavili.

Ravno tako nimajo namena se priključiti gospodarski borbi proti Jugoslaviji. Nasprotno! V Beogradu se mude poljski odposlanci, da bi sklenili novo trgovinsko pogodbo, po kateri naj bi se povečala izmenjava blaga med obema državama in poglobilo njuno sodelovanje v industriji.

V Beogradu upajo, da bodo s poljsko pomočjo izgradili nove tovarne sladkorja in celuloze.

## TRŽAŠKI VELESEJEM

Na mednarodnem sejmu v Trstu, ki ga bodo otvorili 22. junija in zaključili 6. julija, bo razstavilo svoje blago tudi 60 jugoslovanskih podjetij. Ob tej priliki bodo skupna posvetovanja zastopnikov italijansko-jugoslovanskih trgovinskih zbornic.

Lani je bila izmenjava blaga med sosednjima državama največja v zadnjih 12 letih. Njena vrednost je znašala 39 milijard in 700 milijonov dinarjev. Te številke dokazujejo, zakaj se je Italija povzpela na prvo mesto v jugoslovanski zunanji trgovini.

## EGIPT IN JUGOSLAVIJA

Naserjevi odposlanci so v Beogradu pripravili trgovinski dogovor z Jugoslavijo, po katerem se bo izmenjava blaga med obema državama v prihodnjih letih močno povečala.

Jugoslavija ponuja Združeni arabski republiki električne stroje in parnike, v Aleksandriji je pripravljena zgraditi ladjedelnico, Egipt bo pa uvažal v Jugoslavijo razne surovine, v prvi vrsti bombaž.

Značilno je, da se to godi v času, ko je Moskva začela gospodarsko pritiskati na Jugoslavijo. Prihodnji mesec bo Naser obiskal Tita. Zanimivo bi bilo slišati, kaj si bosta na štiri oči povedala.

## LETINA JE REŠENA

Velika suša je grozila uničiti letino v Jugoslaviji. Najbolj je od suše trpela Slovenija. Deževje, ki se je spustilo prejšnjo sredo in padalo več dni zaporedoma na žejno zemljo, je letino rešilo.

## POMOČ MAROKU

Vlada Združenih držav je sklenila dati v tem letu severno afriški državi Maroku gospodarsko pomoč v vrednosti 30 milijonov in pol dolarjev. To delajo Amerikanci zavoljo tega, da bi zajezili v Maroku vpliv Naserja in Sovjetske zveze ter tako ohranili deželo v območju zapadnega sveta.

## BEG V ALBANIJO IN BUDIMPEŠTO

Spor med Moskvo in Beogradom ima očitno globlje ozadje, kot si kdo na prvi pogled lahko misli. Dokaz je v tem, da je deseterica bivših vodilnih kominformistov pobegnila v Albanijo. Med njimi je tudi nekdanji polkovnik Vlada Dapčević, brat sedanjega ministra in protistalinovca Peke Dapčevića. Polkovnik Kojić je pa zbežal na letalu v Budimpešto.

Jugoslovanska oblastva so zatem zaprla večjo skupino njihovih znancev in prijateljev ter jih zdaj zaslišujejo. Prebežniki so delovali v sporazumu z nekim veleposlaništvom v Beogradu. Katero je to veleposlaništvo, si lahko vsakdo misli. Šlo je, kot se zdi, za zaroto, ki se je izjalovila že v samem zasnutku.

Zanimivo je, da je Tito v tem času prejemal k 66. rojstnemu dnevu najpristranejšje čestitke iz Moskve.

## HRUŠČEV IN AMERIKA

Sovjetska zveza je podpisala pogodbo z neko ameriško družbo, po kateri bodo Amerikanci dobavljali ruskim tovarnam strokovnjake in stroje za izdelovanje sintetičnih vlaken.

Ker je Jugoslavija iskala in prejela slično gospodarsko pomoč v Ameriki, jo je Hruščev obdolžil, da je izdala marksizem-leninizem ter stopila v službo zapadnega kapitalizma.

## ZASTRUPLJENI KOZARCI

Radio z Reke je v soboto obupno klical, naj vsi, ki so kupili tisti teden kozarce v Zadržni trgovini, jih brž prinesejo nazaj. Kaj se je zgodilo? Čaše so bile na robih okrašene z zlato črto, toda v barvi so bile strupene sestavine.

## ZA VARNOST V PROMETU

Ker se nesreče na cestah množijo in ker vozači ne upoštevajo prometnih predpisov, je vlada dobila pooblastilo, da izda v štirih mesecih nove odredbe. Odslej bodo kršitelji kaznovali tudi z enoletno ječo in z globo do 200.000 lir. Morda bodo hude kazni malo pomirile brezvestne dirkače, ki ogražajo življenje pešcev.

# Usmrtili so jih

V ponedeljek je mednarodno javnost presenetila novica, da je ogrsko sodišče na tajni obravnavi obsodilo na smrt voditelje madžarske ljudske vstaje iz jeseni l. 1956. Med njimi so bivši ministrski predsednik Imre Nagy, polkovnik Pal Maleter, ki je tedaj vodil ogrske oborožene sile, in dva časnikarja. Smrtna obsodba je bila takoj izvršena.

Razen tega je bila cela vrsta Nagyjevih sodelavcev obsojena na težke zaporne kazni, tako bivši poveljnik policije Sandor Kopacsy na dosmrtno ječo.

Dogodek je zbudil velikansko ogorčenje v vsem zapadnem svetu in prav posebno užalil Jugoslavijo.

Vsem je namreč še v spominu, kako se je Imre Nagy, lko je bilo njegovo življenje ogroženo, zatekel s sodelavci v poslopje jugoslovanskega veleposlaništva v Budimpešti.

### Nič hudega se jim ne bo zgodilo

Nagy in njegovi spremljevalci so zapustili zgradbo šele tedaj, ko je novi predsednik vlade Janoš Kadar podpisal z Jugoslovani po-

godbo, da se Nagyju in sodelavcem ne bo zgodilo nič hudega. Enako obvezo so podpisali tudi Rusi.

Toda takoj ko je Nagy stopil na ulico, so ga zgrabili in odvedli v Romunijo. Vsi protesti Jugoslavije so bili brezuspešni.

Ko sta se Tito in Kadar sestala aprila t. l. v Karadžordževu, je Kadar zagotavljal Titu, da se Nagy nekje zdravi in da mu ne grozi nič hudega. Sedaj leže pa Nagy in tovariši pod zemljo.

Ogri so seve tako ravnali na ukaz iz Moskve. Doslej je Hruščev prizanesel Nagyju samo zato, da se ne zameri Titu. Sedaj ko se je z njim sprl, so vsi ozirni padli, in začela je teči kri.

Smrtne obsodbe naj bi bile obenem opomin Gomulki in vsem komunistom, ki bi se drznili upreti Kremlju.

Iz tega lahko tudi spoznamo, kaj bi se zgodilo v Jugoslaviji, če bi tu prišli na oblast stalinovci in z njimi — Rusi. Dulles je mnenja, da je Hruščev hotel zagroziti tudi Titu.



# NOVICE

## SPORAZUM S TUNIZIJO

Francoska vlada se je pobotala z Burgibo. Obvezala se je, da umakne v 4 mesecih vse čete iz dežele ter jih osredotoči v tunizijski lukki Bizerti. O bodočem položaju važne pomorske trdnjave Bizerte se bodo začela čimprej pogajanja med obema vladama.

Pomirjenje s Tunizijo je prvi resničen politični uspeh De Gaulle v Afriki.

## PONUDBA ITALIJE

Kakor hitro sta Sovjetska Rusija in Vzhodna Nemčija odpovedali Jugoslaviji veliki kredit 285 milijonov dolarjev, se je javila, kot beremo, Italija ter ponudila Beogradu 32 milijonov dolarjev posojila. S temi sredstvi naj bi se pospešil napredek jugoslovanske industrije aluminija in omogočilo izkoriščanje zemeljskega plina ali metana v Sloveniji.

## BENETKE V NEVARNOSTI

Že več let opozarjajo stavbeniki, da so temelji beneških palač v nevarnosti, ker bujajo ob zidove valovi, ki plovejo motorne ladje po kanalih. Tudi beneški čolnarji so se s stavko uprli in zmagali. Oblastvo je motornim čolnom prepovedalo vožnje, tramvajski parniki pa ne bodo smeli pluti z večjo hitrostjo kot 10 kilometrov na uro. »Gondole« bodo po tej odredbi zopet prišle do veljave.

## POČITNICE V RUSIJI

Sovjetska tujskoprometna zveza Inturist je začela z veliko propagando vabiti tujce v Rusijo. Cene so pa nekam visoke. Pot z Dunaja v Moskvo stane 64.000 lir. Dnevna oskrba v Moskvi pa 19 tisoč 500 lir na dan. Proletarec si že ne bo mogel ogledati sovjetske prestolnice.

## Iz filmskega sveta

### »DOLGA, VROČA POLETNA NOČ«

V dveh tržaških kino dvoranah so prikazovali zadnji čas ameriški film »Dolga, vroča poletna noč«, kateremu pa je nekdo izpremenil naslov v »Dolgo, vroče poletje«, kar nima z vsebino nič opraviti. Film je dobil na letošnjem festivalu v Cannesu nagrado za najboljšo moško vlogo. Priljučil mu jo je mladi Paul Newman, ki igra mladega potepuha, sina duševno bolnega požigalca. Mladenič se mora potikati po svetu in plačuje tako za krivdo svojega očeta.

Pri tem ga zaheše pot v majhno naselbino nekje ob Mississippiju, v službo bogataša Warnerja, ki gospodari nad vsem krajem, le z otrokom nima sreče. Sin je slabič, hčerka pa se gre izobraženke in vzdihuje že mnogo let za drugim slabičem, izobraženim sosedom, ki pasivno gleda na življenje in se drži mame za krilo. To starega jezi, ker si želi vnukov, in da bi bila hčerka srečna. Mladenič, ki ga je vzel v službo, mu ugaja, in tako ga kar s silo napravi za hčerkinega ženina, kar pa rodi v ponosnem dekletu oster odpor, v mladeniču pa jezo. Ponos, ljubosumnost, jeza, zavist in trmoglavost rodijo spor za sporom, kar vse je popoprano z duhovitim humorjem in prežeto s svojevrstno poezijo Joanne Woodward, kakor jo prikazuje v svojih romanah in novelah William Faulkner. Po nekem njegovem romanu so film tudi posneli.

Zrežiral ga je mladi Martin Ritt, ki je vzbudil pozornost že z dvema drugima filmoma. Tokrat pa je zadel v črno. Glavne vloge igrajo poleg Paula Newmana Orson Welles, Anthony Franciosa in zelo simpatična, čeprav ne preveč lepa Joanne Woodward. Bralkam na uho: na koncu se Newman in ona vzameta in ne samo v filmu.

## VAŽEN IZUM

Jugoslovanski zdravnik dr. Milan Milovanović je odkril zaščitno cepivo proti ošpicam, na katerih obole zelo pogostoma zlasti otroci. Za novo cepivo vlada veliko zanimanje tudi v tujini. Svetovna zdravstvena organizacija je povabila dr. Milovanovića, naj se udeleži zborovanja znanstvenikov v Kopenhagenu ter tu prikaže svoje izkušnje.

## OPEKA IZ PEPELA

Ob premogovnikih v Trbovljah v Jugoslaviji odvržejo iz elektrarn vsako leto približno 64.000 ton pepela, ki ga odplavlja Sava. Sedaj so pa ugotovili, da bi se snov dobro uporabila za izdelavo zidakov in opeke. Letno bodo iz odpadkov izgotovili 22 milijonov kosov stavbnega materiala.

## NAJVEČJA ELEKTRARNA

V Jugoslaviji so začeli graditi največjo centralo na vodni pogon blizu mesta Nikšića v Črni gori. Vodo reke Zete, ki je kot kraška ponikalnica zginjala pod zemljo, so ulovili v 3 km dolg predor, iz katerega bo padala navpično 500 m globoko na turbine hidrocentrale Perudžice.

Da to dosežjo, so morali sezidati vsepovsod jezove, tako da bo mesto Nikšić obdano od 4 prelepih umetnih jezer ter postalo prava privlačna točka tujih obiskovalcev.

## DRAGI ZOBJE

Ameriški igralec Ken Dodd slovi po svojih belo bleščečih zobeh. Zato si jih je zavaroval za 3 milijone dolarjev. Zavarovalnica je sprejela ponudbo s pogojem, da si jih trikrat na dan opere s čistilom, ki ga bo predpisal poseben zdravnik.

Veslanje je bilo razvito v pradavnih časih pri vseh primitivnih narodih. Veslaške tekme so imeli že Grki. Moderno veslanje pa so uvedli Angleži v začetku 18. stoletja. V Jugoslaviji je prvi veslaški klub bil ustanovljen leta 1882 v Zagrebu. — Na sliki: četvec s krmarjem.



## Kam plove francoska država?

(Nadaljevanje s 1. strani)

tež nalogi bi ji moral pomagati ves zapad in v prvi vrsti Amerika.

### PO VRHU ŠE NACIONALIZEM

Toda francoski narodni ponos se upira temu, da bi se v zadeve Alžirije vtikalo inozemstvo.

Francoski nacionalisti, med katere spada tudi De Gaulle, mislijo, da je Francija še vedno svetovna velesila in da ji zapad dela veliko krivico, če ji tega ne priznava. Ne gre jim v glavo, da so se po zadnji svetovni vojni razmere v svetu korenito spremenile.

## Ogroženo tudi SNG v Trstu?

Spet se pojavljajo govorice, da bo treba iz finančnih ozirov skrajšati število igralcev pri Slovenskem narodnem gledališču v Trstu. Med igralci sta zato zavlada vznemirjenost in negotovost. To prav gotovo ni v korist umetniški učinkovitosti skupine.

Ne vemo, odkod izvirajo te govorice, ki jih tudi ne slišimo prvič. Prav tako ne vemo, koliko so utemeljene. Gotovo pa je, da veliko škodujejo, ker vzbujajo pri članih skupine in tudi v javnosti vtis neke nestalnosti našega Narodnega gledališča, ki je edina res reprezentativna in umetniško močna kulturna skupina slovenske narodne manjšine v Italiji, edina, ki je varovala in zares utrjevala ugled slovenske kulture na našem ozemlju.

Govore, da bodo skrčili družino za tri ali štiri igralce. Nam pa se zdi, da s tem ne bo toliko prihranjeno, da bi to odtehtalo škodo, ki bi jo povzročila okrnjenost tega umetniškega ansambla, saj je že zdaj številčno in z ozirom na naloge, ki jih opravlja, zelo šibek. Okrnjevati in slabiti še to edino res dobro in tudi v kulturnih krogih Italijanov upoštevano skupino bi pomenilo odrekati se še tistim kulturnim postojankam, ki si jih je slovenska kultura s težavo in s polstoletnim prizadevanjem izvojevala. SNG v Trstu gradi namreč na polstoletnem izročilu slovenskih prosvetnih in delavskih odrov v Trstu in okolici. Postopoma slabiti igalsko družino SNG pomeni nezaupanje v življenjsko silo naše manjšine in slovenskega naroda sploh v odnosu do velikega sosedu na zahodu ter umik v pasivnost in podrejenost tudi na kulturnem področju.

Zaradi vsega tega upamo, da bo ostalo samo pri govoricah in da bo šlo SNG v Trstu v prihodnje sezono okrepljeno in polno svežih pobud, ne pa oslabljeno in demoralizirano.

## O B V E S T I L O

Naročnike prosimo, naj čimprej poravnajo naročnino.

Uprava



# Dopisi v Tržaškega

## TRŽAŠKI POKRAJINSKI SVET Resnica o občinskih podjetjih

V ponedeljek je bila izredna seja tržaškega pokrajinskega sveta. V začetku je predsednik Gregoretti kratko poročal o delovanju upravnega odbora in raznih komisij. Podčrtal je zlasti prizadevanje za dobro uspešno razstavo cvetlic, za ustanovitev Državnega umetnostnega zavoda in zavoda Sergio Laghi ter za prvo živinorejsko razstavo v Bazovici.

Po poročilu je komunistični svetovalec Lucchesi vprašal predsednika, ali je res, da namerava komisar tržaške občine dr. Mattucci razpustiti razna občinska podjetja, tako da bi njihovo delo prešlo v roke zasebnih podjetnikov. Prof. Gregoretti je izjavil, da so te vesti neresnične in da bo stanje občinskih podjetij ostalo gotovo nespremenjeno vsaj do izvolitve novega občinskega sveta.

V ostalem naj omenimo nastop demokristjana Degana, ki je naprosil odbor, da razpiše natečaj za 97 stalnih službenih mest v pokrajinski upravi. To vprašanje je treba po njegovem čimprej urediti, češ da mnogi uslužbenci že več let upravičeno pričakujejo, da jim pokrajina zagotovi stalno delo.

## NABREŽINA Nova ljudska hiša

Ravnateljstvo za javna dela je našemu županstvu sporočilo, da bodo še pred koncem tega meseca oddali na javni dražbi gradnjo 8-stanovanjske ljudske hiše v Nabrežini. Gre za poslopje, za katero bo Ustanova za gradnjo ljudskih hiš (IACP) potrošila 20 milijonov. Sezidali jo bodo v bližini občinskega doma, in sicer na zemljišču, ki ga je že pred časom omenjeni ustanovi brezplačno odstopila občina.

Zvedeli smo obenem, da je nabrežinski župan g. Furlan pred kratkim ponovno posredoval pri oblastvih, naj bi se v naši občini sezidalo še nekaj ljudskih hiš.

## ŠTIVAN

### Prvi poskusi v tovarni papirja

Gradnja velike tovarne papirja gre h kraju. Govore, da bodo verjetno še ta teden odpustili z dela okrog 100 delavcev, ker so glavna gradbena dela skoraj zaključena. Medtem so nemški, finski in švedski strokovnjaki pričeli preizkušati stroje, ki so jih pravkar postavili na delovna mesta. Tovarna je s tem proizvedla prvo količino papirja. Njegovi izdelavi so z zanimanjem sledili vsi naši delavci. Računajo, da bo tovarna začela polno obratovati meseca avgusta.

## MAVHINJE

### Nova javna dela

Občinski upravni odbor je prejšnji petek med drugim razpravljal o nekaterih delih, ki jih je treba izvesti v naši vasi. Sklenil je, naj tehnični urad izgotovi načrte in proračune za dokončno asfaltiranje vaškega trga, za napeljavo javne razsvetljave ob cesti proti Sosljanu ter za ureditev nekaterih občestnih zidov ob vhodih v vas. V načrt naj se tudi vključi gradnja primerne gredice na križišču nedaleč od šolskega poslopja. Odlor je obenem odredil, naj se čimprej uredi biviškal ob cesti proti Prečniku, ki se je danes žal spremenil v kup ruševin in v pravcato smetišče. To delo bodo izvršili občinski usluž-

benci, medtem ko bodo ostala vključili v delovni načrt ustanove Selad.

## VOLITVE V SENAT

Tržaško ozemlje je, kot znano, edina pokrajina v Italiji, ki nima svojih senatorjev. V začetku leta je bil sicer v parlamentu predložen zakonski osnutek, po katerem bi Tržaška dobila 3 senatorje, toda novi zakon ni bil izglasovan, ker so medtem parlament razpustili. Enak zakonski osnutek je 12. t. m. v poslanski zbornici predložila komunistična stranka. S tem predlogom se strinjajo tudi demokristjani; njihovo tukajšnje časopisno glasilo Giulia poroča, da bodo volitve v senat razpisane prihodnjo pomlad.

## PRIPOMBE K OBČNEMU ZBORU

V nedeljo je bil v Trstu redni občni zbor tukajšnjega Združenja neposrednih obdelovalcev zemlje. Gre za kmetijsko strokovno organizacijo, ki jo vodijo demokristjani in ki se je na našem ozemlju pričela zlasti uveljavljati po prihodu Italije. Njeno delovanje zanima tudi slovenske kmetovalce, ker so na našem ozemlju v ogromni večini, zlasti pa še zato, ker se združenje v zadnjem času silno prizadeva, da bi v svoje vrste vključilo tudi naš kmečki življ. Priznati moramo, da mu je to v določeni meri tudi uspelo, kar spoznamo zlasti iz nedeljske izjave njegovega ravnatelja dr. Rustie — Trainaja. V poročilu na občnem zboru je namreč med drugim dejal, da je združenje letos reševalo trikrat več prošanj za starostno pokojnino kmetovalcem kot sorodna »slovenska kmetijska organizacija«.

Nočemo danes razpravljati, ali je pametno, umestno ter koristno, da se naši kmetovalci vpisujejo v Združenje neposrednih obdelovalcev zemlje, ki je v vodstvo izvolilo dva inženirja, enega profesorja in več veleposestnikov! O tem bomo pisali enkrat pozneje.

Dotaknili se bomo samo resolucije, ki je bila sprejeta na občnem zboru ter odposlana oblastvom v Rim.

Resolucija zahteva od oblastev, naj kmetom nudijo večjo tehnično pomoč ter naj jim omogočijo, da se čedalje bolj strokovno izobrazijo. Končno predlaga, naj se na našem ozemlju ustanovi poseben denarni zavod, ki bo gmočno podpiral razne pobude v korist kmetijstva.

Vse te zahteve so sicer važne, vendar se nam zdi resolucija silno pomanjkljiva, ker ni v njej niti besedice o ostalih zelo važnih vprašanjih, ki trenutno najbolj ovirajo razvoj kmetijstva na našem ozemlju. Mislimo tu predvsem na zakon o kmečkih bolniških blagajnah, ki iz nerazumljivih in neopravičljivih razlogov ni bil še raztegnjen na Tržaško, na vsestranska razlaščenja zemljišč in tudi na vojno škodo, ki doslej sploh ni bila še poravnana.

Čudimo se nadalje, da je združenje povsem prezrlo ukrep generalnega komisarja Palamare, po katerem so bili letos znatno zvišani davki na zemljišča in zemljiške dohodke.

Gre, kot vidimo, za vrsto vprašanj, ki so za naše kmetovalce življenjske važnosti in ki bi jih nobena kmetijska organizacija ne smela zanemarjati.

To so med vzroki, zaradi katerih ne moremo biti niti zadovoljni, še manj pa navdu-

šeni, da se slovenski kmetovalci vpisujejo v Združenje neposrednih obdelovalcev zemlje.

## PRISPEVKI ŽIVINOREJCEM

Ministrstvo za poljedelstvo je Kmetijske-mu nadzorništvu v Trstu nakazalo 3 in pol milijona lir, ki jih bo uporabilo, da se iz hlevov izloči za jetiko bolna živina in da se izboljšajo zdravstvene naprave v hlevih.

## Proti jetični živini

Jetično živino bodo izločili iz hlevov tako, da bolne živali postopno zamenjajo z zdravimi, in sicer z živino sivorjave pasme. Da se čim uspešneje prepreči naglo širjenje bolezni, bodo omenjeni postopek izvajali v natančno določenih predelih našega ozemlja. V ta namen se Kmetijsko nadzorništvo že pogaja z živinorejci prve vasi, kjer bodo začeli izločevati bolno živino.

Če hočejo živinorejci odstraniti iz hleva vse jetične živali, jim bo nadzorništvo pri nakupu nove živine pomagalo tako, da bo samo krilo 30 odstotkov stroškov, in sicer največ 60 tisoč za vsako glavo, ministrstvo je v ta namen dalo na razpolago 2 milijona lir.

## Zboljšanje zdravstvenih naprav

Živinorejci, katerih hlevi imajo pomanjkljive zdravstvene naprave, lahko vložijo na Kmetijsko nadzorništvo prošnjo, naj jim dovoli, da izvrše nekatera manjša izboljševalna dela. Nadzorništvo bo upoštevalo prošnje tistih kmetovalcev, ki nameravajo napraviti v hlevih nova okna in zračnike, razširiti vrata, sezidati nove jasli, popraviti strope, urediti ležišča, sezidati staje za teleta, zgraditi odtočne kanale ter jame za gnojnico in slično.

Ko bo ta dela odobrilo Kmetijsko nadzorništvo, bodo živinorejci prejeli prispevek, ki bo kril 75 odstotkov stroškov za nakup gradbenega materiala. Ministrstvo je v ta namen nakazalo poldrugi milijon lir.

Kmetijstvo nadzorništvo bo sprejemalo prošnje vse dotlej, dokler se nakazana vsota ne izčrpa. Kdor hoče biti deležen teh ugodnosti mora:

1. napisati prošnjo na kolkovanem papirju za 100 lir ter naprositi nadzorništvo, naj mu dovoli izvršiti eno navedenih del;
2. napisati kratko poročilo o delih, ki jih namerava izvesti, in o kakovosti gradiva, ki ga bo uporabil.

Ko prejme prošnjo, bo nadzorništvo pregledalo hlev, da ugotovi, če so načrtana dela potrebna in umestna ali ne. Nadzorništvo bo nato dela odobrilo ter izdalo nalog, naj se živinorejcu izplača prispevek.

Dijaška Matica nas je naprosila, da priobčimo naslednji njen razpis.

## VLAGANJE PROŠENJ ZA SOLSKO LETO 1958/59

1. Prošnje se vlagajo na posebnih tiskovinah, ki jih prosilci dobijo pri predsednici Dijaške Matice v ul. Roma 15/II. (pri SPZ) ali pri upravi Dijaškega doma v ulici Buonarroti 31.
2. Prosilci lahko prosijo:
  - a) za sprejem v Dijaški dom kot redni ali zunanji gojenci,
  - b) za znižanje vzdrževalnine v Dijaškem domu,
  - c) za izposojlo šolskih knjig iz knjižnega sklada,
  - č) za podporo v drugih oblikah.
3. Prošnje za podpore v smislu 2. točke tega razpisa sprejemata do 30. julija t. l. predsednica Dijaške Matice ali pa uprava Dijaškega doma. Uradne ure v Dijaškem domu so v času počitnic vsak delavnik od 9. do 12. ure. Odbor Dijaške Matice se ne obvezuje, da bo proučil prošnje, ki bi bile oddane po zgoraj navedenem roku.
4. Vsa potrebna pojasnila in navodila prejmejo prosilci pri zgoraj navedenih naslovih.

Odbor Podpornega društva  
»Dijaška Matica«



# == Dopisi iz Goriške ==

## POKRAJINSKI SVET

V soboto je goriški pokrajinski svet z veliko večino glasov odobril predlog o 300- in 500-odstotnem povišanju pokrajinskih določil na davek od zemljišč in zemljiških določil, o čemer smo že poročali v zadnji številki. Proti predlogu, ki ga je stavil in branil v imenu upravnega odbora odbornik za finance dr. Chientarolli, je glasovalo pet svetovalec, medtem ko so se štirje glasovanja vzdržali.

Dr. Chientarolli in svetovalec večinske stranke Pecorari sta poudarila, da zahteva to povišanje zakon z dne 12. februarja 1956 št. 30 od vseh pokrajin, ki imajo pasivne proračune, ker so drugače izključene od posojil za kritje proračunov. Pecorari je dodal, da je »osebno« proti povišanju, a da bi zavrnil le zavlekla ureditev pokrajinskih proračunov za leti 1957 in 1958.

Popolno soglasje pa je v pokrajinskem svetu zavladalo ob vprašanju raznih javnih del na ozemlju bonifikacijskega gradiščansko-krmanskega konzorcija. Pokrajina se bo, kakor je javil njen predsednik dr. Culot, potrudila, da bi bil konzorcij uvrščen v drugo kategorijo, kakor je predlagal svetovalec Bergamas.

Svet je nato izvolil za svojega zastopnika v pokrajinskem šolskem svetu učitelja Severina Fabricija, dr. Danelon pa ga bo predstavljal v posebni komisiji za varstvo nezakonitih otrok, g. Ivan De Malo pa pri goriški hranilnici.

Končno je svet še odobril dve podpori po 150 tisoč lir umetnostni industrijski šoli in obrtniško-industrijskemu zavodu v Gorici ter 100 tisoč lir v korist pustnih proslav v Trzinu.

## ŠOLSKA MLADINSKA PRIREDITEV

V soboto popoldne je dijaštvo slovenskih nižjih šol ponovilo pravljico Goljevo igro »Jurček« v dvorani Zlatega pajka na Korzu Verdi. Zvečer pa so dijakinja in dijaki slovenskega učiteljskega, nižje srednje in strokovne šole ponovili celotno prireditev na dvorišču Šolskega doma. Tudi to pot je bila udeležba zadovoljiva in dijaštvo je še bolj izpolnilo svojo nalogo kot preteklo nedeljo.

## Z OSLAVJA

V soboto zvečer nas je obiskalo SNG iz Trsta, ki je zaigralo Tavčarjevo »Prihodnjo nedeljo« na prostem. Ker so Pevčani, Oslavci, Štmaverci in Števerjanci v tem času in zlasti še ob sobotah od sile zaposleni, je bila udeležba bolj slaba. Pri nedeljski predstavi Topaza, komedije francoskega pisatelja Pagnola je pa bila udeležba kar dobra. Saloigra duhovito biča skvarjenost in podkupljivost sodobne družbe. Tržaški poklicni igralci so jo tako odlično uprizorili, da zares vsi zaslužijo pohvalo. Ob tej priliki pozivamo ponovno prireditelje gledaliških predstav SNG, naj poskrbe v bodoče, da se takih predstav ne udeleži nedorasla mladina, še najmanj pa otroci. Slabo vreme pa je v torek preteklega tedna preprečilo tretjo predstavo, in sicer komedije »Naši ljubljani otroci«, ki jo je Novi list ob priliki igranja v Gorici iz narodno-obrambnih in vzgojnih razlogov odločno odlonil. Saj je še preveč znano, da sodobna

mladina že tako nikogar več ne uboga, najmanj pa staršev, ker jim ne znajo ukazovati.

## IZ ŠTEVERJANA

Že dvakrat smo v Novem listu ostro ožigosali goriško mestno upravo, ker tako brezvestno zanemarja ceste, ki vodi skozi Grojno v Števerjan. Zato smo ji v prvem dopisu predlagali, naj cesto izroči v upravo in last števerjanski občini, ki jo bo, čeprav je revna, gotovo dobro vzdrževala. Danes pa je pot žal v takem stanju, da se še psu smili.

Števerjanci moramo že več let hoditi na sodnijo v Krmin, kamor spada naša občina, čeprav nimamo drugače s Krminom prav nobenega stika. Naše središče je Gorica. V zadnjem času se je k sreči razširila vest, da hočejo našo občino zopet priključiti goriški sodniji, kot je že bilo pred leti. Saj je današnje stanje zares nespametno in našim občanom v veliko gospodarsko škodo.

## IZ SOVODENJ

Na prijaznem vrtu Ušarjeve gostilne so na Telovo nastopili najprej naši domači igralci s Poslednjim možem. Predstave sovedenjske igralske družine, ki je Poslednjega moža uspešno prikazala tako v dvorani Zlatega pajka v Gorici kot v Kostanjevici na Krasu, so se udeležili mnogi vaščani in okoličani.

V soboto in v nedeljo predpreteklega tedna pa je na istem vrtu nastopilo SNG iz Trsta. V soboto je igralo komedijo francoskega dramatika Marcela Pagnola Topaze, ki so jo predvajali že leta 1929 v ljubljanski Drami.

Ob tej komediji, ki žigosa skvarjenost sodobne družbe, se nehote spomnimo Gogoljevega nesmrtnega Revizorja, ki na podoben način biča družbo carske Rusije in ki so ga pred prvo svetovno vojno igrali v dvorani slovenskega Trgoveškega doma v Gorici. Sobotna predstava je bila dobro obiskana, še večja udeležba pa je bila v nedeljo zvečer pri Gorinškovi Rdeči kapici. Napovedana predstava Naši ljubljani otroci pa je morala v sredo preteklega tedna zaradi slabega vremena odpasti.

Sovodenjska posojilnica in hranilnica je na obnem zboru, o katerem smo že poročali, med drugim sklenila, da bo slovesno proslavila 50-letnico ustanovitve. To bo dne 22. junija ob kamniti mizi na dvorišču gostilne Vuk, kjer je bil pred 50 leti ustanovni občni zbor.

Sovodenjce je pred dnevi razveselila vest, da nameravajo našo občino zopet priključiti goriški sodniji, kamor so Sovodnje nekoč že spadale. To je edino pametno, saj nimamo z Gradiško nobenih stikov. Tja moramo hoditi že več let samo zaradi sodnijskih obravnav.

## IZ DOBERDOBA

V nedeljo je imel naš občinski svet redno sejo, na kateri je razpravljajal zlasti o vodovodu in posojilu za kritje primanjkljajev obračunov v letih 1956 in 1957. Pred kratkim smo v Novem listu poročali, da so zastopniki naše občine sklenili v Gradiški sporazum s predstavniki Vzhodno-furlanskega vodovoda. Po tem dogovoru je CAFO postal lastnik vsega doberdobskega vodovodnega omrežja ter se obvezal, da bo redno preskrboval z vodo Doberdobce in Jamelice. V dogovoru je obnem določeno, da ostane občina še vedno last-

nica hišice in črpalke ob jezeru, cevi od jezera do vodnega zbiralnika in vodnega zbiralnika samega.

Letošnja suša je naše kmetovalce hudo prizadela. Saj bodo z največjo težavo le toliko zaslužili, kolikor so potrošili za obdelavo njiv. Zato je imel prav Novi list, ko je v zadnjem poročilu o seji goriškega pokrajinskega upravnega odbora trdil, da je prefektura ob silno neprimernem času ukazala zvišati doklade k obema davkoma na zemljišča. Suša je na Krasu popolnoma uničila košnjo. Če pokrajinska uprava in prefektura tega ne verjameta, naj pošljeta k nam komisijo, ki naj ugotovi dejansko stanje. Tedaj se bo lahko prepričala, da doberdobski kmetovalci sploh ne morejo plačevati novih davščin.

## IZ DOLA

V ljudski šoli na Palkišču je bila v nedeljo razstava otroških ročnih del. Odprta je bila od 9. do 17. ure. Ob zaključku pa je bila še tombola. Z ročnimi deli so bili zlasti zadovoljni starši, ki so si razstavo ogledali v velikem številu.

## Z VRHA

Kakor po drugih vaseh na goriškem podeželju tako smo tudi na Vrhu imeli gospodinjski tečaj, ki je trajal štiri mesece. Udeležilo se ga je lepo število deklet in mlajših žena.

Tečaj se je zaključil v nedeljo. Ob tej priliki je bila tudi razstava ročnih del in kuharskih izdelkov. Tečajnice so nato povabile svoje na prijetno zakusko.

## POMEMBNA OBLETNICA

Letos poteče 60 let, odkar so goriški Slovenci otvorili v Šolskem domu prvo ljudsko šolo. Tu imata še danes svoje prostore slovenski licej in slovenska ljudska šola. Naravno je, da živi še danes veliko nekdanjih učenk in učencev te šole. Šolski dom v ul. Croce, Gregorčičev dom v ulici Favetti, kjer se nahaja slov. učiteljske, ter Mali in Novi Dom v ulici Randaccio, kjer so slovenska nižja gimnazija, strokovna šola in več razredov ljudske šole, so največji kulturni spomeniki goriških Slovencev. To zlasti zato, ker so jih ustanovili z lastnimi sredstvi, in sicer s prostovoljnimi prispevki po od tedaj znanem narodno-obrambnem geslu »Mal položi dar domu na oltar«.

Bombijeva klika se je namreč dolga leta strupeno upirala, da bi odprla v mestu tudi eno samo slovensko ljudsko šolo. Zato bodo ti naši kulturni spomeniki tudi trajna zgodovinska priča sramote, s katero se je za vedno obremenila največja sovražnica Slovencev, in sicer tedanja Bombijeva »liberalna« goriška mestna uprava. Njegovo kliko so pa goriški Slovenci porazili pri prvih občinskih volitvah l. 1921, ko so podprli tedanje politično skupino Gruppo d'azione, ki jo je vodil plemeniti sodnik dr. Bonne. Ta je nato postal župan.

Zgodovinska zasluga za te naše šolske domove pa gre tedanjemu voditelju goriških Slovencev dr. Antonu Gregorčiču. Prav bi bilo, da se goriški Slovenci spomnimo te prevažne 60. obletnice vsaj s skromno kulturno prireditvijo.

## OBVESTILO BEGUNCEM

V ponedeljek, 23. junija, ob 15. uri bo delitev živeža za begunce od črke A do L vključene. Ostali prejmejo živež v torek, 24. t. m., ob 8.30.

Marijan Komjanc



## Beneška Slovenija

### ČEDALJE SLABŠE GOSPODARSKO STANJE

Naš gospodarski položaj se vedno bolj slabša. Edino cementarno v naši domačiji, to je tisto v Čemurju, so že pred časom zaprli, tako da nimamo danes pri nas niti ene industrije več.

Naše sadjerejce je pa že prej hudo zadelo, da so zaprli tovarno za tanin (Setsa) v Čedadu. Tanin so izdelovali iz kostanjevih debel, ki so prihajala iz naših dolin. Tako so prišli naši kmetovalci še ob ta skromni dohodek. Tudi delavstvo čedadске tovarne cementa s skrbjo gleda v bodočnost, ker mnogim grozi brezposelnost. Uprava tovarne namreč uvaja nove stroje, ki bodo gotovo skrčili število delavcev.

Po volitvah so utihnile obenem vse obljube, s katerimi so nas kandidati vseh strank za časa volilne borbe tako bogato pitali. Mi pa kljub temu ne nehamo opozarjati oblaštav in vodstev strank, naj ne zanemarjajo tako brezvestno naše obmejne deželice, kot so doslej.

### NEKAJ VOLILNIH ŠTEVILK

Pomanjkanje prostora nam ne dovoljuje, da bi navedli volilne izide iz vseh vasi naše domačije. To bi sicer storili in bi bilo tudi morda potrebno, da bi natančno spoznali, ka-

ko so volili naši bratje v Beneški Sloveniji. Toda danes objavljamo le splošen pregled volilnih izidov.

Tudi to pot je ogromna večina beneških Slovencev glasovala za vladno stranko. Daleč za njo pridejo socialisti, komunisti, socialni demokrati in misovci. Ostale stranke so prejele le neznatno število glasov, razen o občini Reziji, kjer je Narodna monarhistična stranka dobila 196 glasov.

V posameznih občinah so volitve takole padle:

| Občina     | KD   | KPI | PSI | PSDI | MSI |
|------------|------|-----|-----|------|-----|
| Ahten      | 963  | 151 | 273 | 115  | 49  |
| Brdo       | 588  | 44  | 96  | 225  | 56  |
| Dreka      | 452  | 5   | 23  | 28   | 10  |
| Fojda      | 1714 | 265 | 343 | 106  | 46  |
| Gorjani    | 417  | 27  | 78  | 44   | 27  |
| Grmek      | 588  | 53  | 25  | 39   | 12  |
| Neme       | 1182 | 354 | 421 | 152  | 126 |
| Podbonesec | 325  | 14  | 28  | 64   | 1   |
| Praprotno  | 623  | 40  | 88  | 199  | 29  |
| Rezija     | 1042 | 70  | 111 | 78   | 75  |
| Sovodnje   | 636  | 24  | 23  | 174  | 9   |
| Srednje    | 675  | 7   | 15  | 24   | 7   |
| Sv. Lenart | 842  | 26  | 67  | 72   | 12  |
| Sempeter   | 981  | 128 | 132 | 275  | 60  |
| Tavorjana  | 995  | 359 | 336 | 75   | 43  |
| Tipana     | 891  | 80  | 146 | 62   | 60  |

Kot smo že večkrat poudarili, je zaradi slabih gospodarskih razmer mnogo naših ljudi prisiljeno se izseliti v tujino. Od teh pa je le majhno število prišlo volit.

Največ jih je dospelo iz Švice, mnogo manj pa iz Belgije in Francije. Švica je šla namreč izseljencem, ki so hoteli voliti, zelo na roko in je v ta namen organizirala posebne vlake. Naši izseljenci se pa nahajajo povčini v Belgiji in Franciji in jih ni bilo domov. Zato je število volivcev, ki niso glasovali, znašalo 36 odstotkov.

Vsaka naša občina ima 300 do 500 in tudi več izseljencev. Od teh jih je pa volilo le 20 ali največ 30. Dejstvo, da ni mogla večina izseljencev voliti, je pa bilo najbolj v prid vladni stranki. Zato tudi razumemo, zakaj je Kršč. demokracija dobila tudi pri teh volitvah veličko večino glasov.

### IZSELJEVANJE ŽENSK

Lansko leto se je iz Furlanije izselilo 4.560 žensk. Zanimivo pa je, da je od teh le 229 dobilo delo v tujini s pomočjo Urada za delo, medtem ko so si ga ostale kar same poiskale. Največ žensk je odšlo v Švico, le po nekaj stotin pa v Francijo in Nemčijo. Povčini so se zaposlile v tovarnah za izdelovanje čokolade in peciva, nekatere pa so zaposlene kot sobarice v švicarskih hotelih. Čez morje je odšlo 273 žensk.

Velik del teh deklet in mladih žena je doma iz Beneške Slovenije.

37

## V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Elizabeta je skušala dopisovanje s Pacherjem prikriti tudi svoji zaupnici Ferenczyjevi. Pretrgati se ni hotela z njim vseh vezi. V aprilu mu je spet pisala dolgo pismo, oddano v Londonu. V njem ga ljubeznivo kvara, čemu ne verjame, da ji je res ime Gabrijela in da je v Londonu. Svojega življenjepisa pa da mu ne bo poslala, dokler ga bolje ne spozna, čeprav je njeno življenje zelo pisano. Prosi pa ga, naj ji on pošlje svojo fotografijo.

»Vem, da vedno misliš name,« se končuje to dolgo pismo cesarice preprostemu uradniku. »Nehote in brez namena sem se vrnila v Tvoje življenje. Povej mi, hočeš pretrgati vezi? Zdaj še gre, pozneje pa, kdo ve!

Srčne pozdrave Gabrijela«

### Cvet se ospe

Mladi mož je še vedno hrepenel, da bi zvedel, kdo je njegova oboževanka. Slutil je, da je morda sama cesarica. Zato ji je odpisal, da se morda ne imenuje Gabrijela, ampak Elizabeta. Ta predrznost je imela posledice. Cesarica, ki ji je laskalo, da jo obožuje mlad, lep mož kot žensko in ne kot kaj drugega, je prenehala pisati.

Zaman je nesrečni Pacher naslednji pust na maškeraadnem plesu čakal, kdaj se bo prikazal rumeni domino. Enkrat je še srečal cesarico v Pratru. Po vitki, lepi postavi je sklepal, da je ona njegov domino. V sladkem razburjenju jo je pozdravil. Tudi ona mu je brez cesarske dostojanstvenosti prikimala.

Dvoje oces se je srečalo, toda zaljubljenec je opazil, da se je cvet tihe, prikrivane ljubezni ospel.

Prišli so pa vmes še drugi dogodki, ki so cesarico odvrnili od nedolžnega in oddaljenega ljubimkanja. Odpotovala je res na Angleško, kjer jo je kraljica Viktorja prisrčno sprejela. Naslednje leto 1875 potuje po Franciji in se ustavi v Normandiji. Tam se ji je pripetila pri divjem jezdarjenju na novem konju huda nesreča. Šarec jo je tako hudo vrgel s sedla, da si je močno pretresla možgane in je morala ležati v gradiču Sassetot ločena od vsega sveta. Ko si je opomogla, je jeseni odpotovala v Pariz in od tam na Ogrsko, kjer je preživela nekaj tednov v cesarskem gradu Gödöllö pri svoji družini.

Elizabeto je kmalu popadla stara strast: konji in potovanja križem sveta. Že spomladi 1876 se je odpravila v Anglijo. Tam si je nakupila konj za ježo, si izbrala najboljše jezdne učitelje in je cele dneve jezdarila v diru po angleških poljanah. Ni je ustavilo ne sonce ne dež, da so bili spremljevalci v resni skrbi za njeno zdravje.

Ko se je vrnila na Dunaj, je Franc Jožef moral plačati za konje in ta izlet nič manj kot 106 tisoč goldinarjev, za tiste čase neverjetno visoko vsoto. Cesar ni hotel priti navzkriž z ženo, ker je imel prav tedaj hude zunanjepolitične skrbi. Izbruhnili je vojna balkanskih narodov proti Turčiji.

Madžarski politiki in zunanji minister grof Andrassy so imeli drugačno mnenje o bal-

kanski politiki kot cesar in nemški ministri, zato so se nemški dvorni krogi bali, da bo cesarica tudi pri tej priložnosti skušala vplivati na moza. Zatorej so mu svetovali, naj ugodi Elizabetinim muham glede konj, psov in potovanj. Pa tudi cesarica sama mu je sporočila, da se ne bo več mešala v politiko. Njej naj pusti njeno zasebno življenje.

### Temna znamenja

In tako je šla zopet na pot, in sicer na Irsko. Po nekaj mesecih pa je z ladjo Miramar odplula na otok Krf. S potovanja po Jadranu se je vrnila vsa razdvojena v grad Miramar.

Tam je blodila po krasnem parku, tudi če je bilo kot iz škafe. Senca nesrečne Maksimilijanove Karlote! Na nekem takem sprehodu v dežju je srečala že zunaj parka mlado kraško dekletce, ki se je kar treslo v mrazu. Cesarica je slekla jopico in ogrnila deklico: »Na, za spomin na cesarico!« Pa še dežnik ji je dala. Sama se je vračala v plohi v grad. Od takrat jo je začelo zbadati v prsih in zvijati v udih. Kljub bolečinam je predsedala ure na seslajanskih skalah in strmela v razburkane valove Adrije. Črni prividi kot valovanje zelenih temnih vrtincev so se ji valili v glavi.

Svoje bolesti je izlivala na papir — v pesmi.

V zimi 1881 se je vrnila v svoj mirni grad Gödöllö pri Budimpešti. Sredi mirnega življenja prisope 8. decembra zvečer, prav ko je cesarska družina sedela pri večerji, sel z brzojavko: »Gledališče na Ringu v plamenih!« Elizabeta ni bila pri mizi, ker je za večerjo popila samo čašo mleka iz strahu, da se ne zdebeli. Cesar je šel v njeno sobo, da ji sporoči novico. Elizabeta je brž dejala, da ta nesreča prorokuje še hujše.

(Dalje)



# IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

## Po poti kulturnega sodelovanja

Te dni je gostovala v Ljubljani beneška igralska družina Cesca Baseggia, ki igra samo Goldonijeve komedije. Nastopila je v Mestnem gledališču, kjer je prikazala Štirj grobljane in imela velik uspeh pri ljubljanskem občinstvu. Zdaj nadaljuje turnejo preko Zagreba na Reko, v Pulj, Rovinj in Koper.

Malo prej pa je s prav tako velikim uspehom gostovala v gledališču La Fenice v Benetkah ljubljanska Opera, o čemer smo tudi poročali, in navdušila celo stroge italijanske glasbene kritike, ki se ne dajo tako lahko prepričati.

V zadnjem času je prišlo tudi do razveseljive zamenjave razstav. Slovenski umetniki so posamezno in v skupinah razstavljali v Vidmu, Pistoji in Rimu, prav te dni pa Riko Debenjak v Trzinu, o čemer poročamo na drugem mestu; italijanski umetniki pa so se v razveseljivem številu udeležili ljubljanske grafične Biennale, dočim so furlanski priredili v Modeni galeriji v Ljubljani posebno kolektivno razstavo. Prišlo je tudi že do plodnega sodelovanja na področju filmske umetnosti.

Vedno več slovenskih izobražencev potuje v Italijo, čedalje več Slovencev spoznava na lastne oči Italijo, njene razmere in njeno kulturo. Zmeraj več pa je tudi italijanskih izobražencev, ki obiskujejo Slovenijo.

Vse to so razveseljivi znaki kulturnega zблиžanja med sosednjima narodoma, za kakršno se je naš list vedno potegoval. Poleg političnih vodstev obeh sosednjih držav, ki sta omilili najhujša nasprotja, gre zahvala za to zблиžanje v veliki meri italijanskemu generalnemu konzulu v Kopru dr. Guidu Zecchinu, ki je izredno mnogo doprinesel k temu razvoju.

Določeni tržaški krogi pa na žalost še vedno niso spremenili svojega sovražnega stališča do vsakršnega kulturnega zблиžanja s sosednim slovenskim narodom in to zблиžanje še ovirajo. Težko je reči, iz kakšnega razloga, ker takšnega razloga ni, razen če smatramo za tak razlog nacionalistično nestrpnost, strah pred vsakim stikom z malim slovenskim narodom ali naivno upanje, da bodo s svojim sovraštvom ustavili kolo razvoja, ki teži k miroljubnim in tesnejšim stikom med narodi. Za zdaj tem nestrpnostem kakšna spletkarja še uspe, zato n. pr. ljubljanska Opera še ne more gostovati v kakšnem tržaškem gledališču. Vendar smo prepričani, da bo po časi tudi v Trstu zmagala zdrava pamet.

Iskreno želimo, da bi se to čimprej zgodilo.

—\*

### Debenjakova razstava v Trzinu

V prikupni dvorani bara Forcessin v Trzinu je bila odprta v nedeljo, 8. junija, manjša osebna razstava slovenskega grafika Rika Debenjaka, ki obsega deset del: barvastih monotipij s precej surrealističnimi podmorskimi motivi, morskimi ježki, razpadajočim skeletom jadrnice itd. Nekaj je tudi drugačnih motivov, n. pr. znani motiv visečih čolnov iz Savudrije, ki ga najdemo tudi pri Spacalu.

Nekateri listi spominjajo nekoliko na Miheličevo grafiko, toda bolj po izvedbi kot po motivih. Izredno lepe, harmonično skladne in usmerjene so barve.

M. Z.

### Matiček se je oženil v Avditoriju

Dijaki slovenske višje realne gimnazije v Trstu so uprizorili za konec leta, v soboto zvečer v Avditoriju, Linhartovo veseloigro »Veseli dan ali Matiček se ženi«. Delo je režiral prof. Jože Peterlin.

Na predstavi je vladalo izredno pristržno in prijetno vzdušje. Dvorana je bila popolnoma zasedena in je pazljivo in vedno bolj navdušeno sledila dejanju na odru, ki ga je večina prav gotovo že poznala, a se ga zaradi vedrine in slovenske domačnosti, ki preveva to delo, nikoli ne naveliča, posebno če je zaigrano tako, kakor so ga zaigrali naši dijaki — pristržno, s spoštovanjem do slovenske besede in z ljubeznijo do slovenske kulture, ki ji je Linhart pomagal polagati temelje. Po vsakem dejanju in zlasti še na koncu je občinstvo nagradilo igralce z navdušenim ploskanjem.

Režiser verjetno ni imel lahkega dela, ker mnogi od mladih igralcev niso ravno navajeni odrskih desk, toda trud se mu je bogato izplačal. Pri številnih igralcih je bilo komaj opaziti kaj trdot, drugi pa so tudi storili vse, kar so mogli, da bi ne kazili vtisa. Posebej moramo pohvaliti Marijo Zlobec (Nežko), Edija Košuto (Matička), Jožka Pirjevca (barona) in Sonjo Polojac (baronico). Zlasti Zlobčeva in Polojčeva sta zaigrali ljubko in sproščeno ter dokazali svoj talent.

Predstavo so poživili plesalci in godci ter pevci. Glasbo je zložil prof. Pavle Merku, zbor pa je izučil prof. Umberto Mamolo.

Uspeh predstave je bil odličen.

### VI. Ljubljanski festival

Od 28. junija do 20. julija bo v Ljubljani VI. kulturni festival v arhitektonsko krasno preurejenih Plečnikovih Križankah. Na sporedu so komorni koncerti, nastopi ljubljanske Opere in Drame ter folklorni plesi. Nastopilo bo tudi Tržaško Narodno gledališče s Primorskimi združenji. Ob dnevnih festivala bo v Narodnem muzeju odprta razstava »Turški vpadi na slovenska tla« in v Narodni knjižnici razstava »400 let slovenskega koledarja«.

Te ljubljanske kulturne prireditve privabljajo vedno več tujcev.

### DIJASKA RAZSTAVA V GORICI

Dijaki nižje srednje in strokovne šole priredijo v šolskih prostorih v ulici Randaccio 22 **SLIKARSKO RAZSTAVO** ob zaključku natečaja, ki ga je razpisal Akademski klub v Gorici.

Razstava bo odprta od nedelje, 22. junija, do nedelje, 29. junija.

## V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

20 Policist, ki je stražil na hodniku, je pomolil glavo v sobo in nam dal znak, naj bomo pripravljeni. Nekak sobni starešina, ki ga je večina gledala po strani, ker so videli v njem ovaduha, nas je postavil v vrste in smo čakali. Ljudje so se le še šepetaje pogovarjali. Naenkrat so odletela vrata in v sobo se je privaril Simon v uniformi, stopaje široko in važno, da so se zdele njegove kratke noge še krajše in še bolj ukrivljene, kakor pri buldogu. Na to pasjo pasmo je spominjal tudi njegov obraz, ki je bil ravno obratno od tistega, kar si človek navadno predstavlja pod inteligentnim človeškim obrazom.

Za njim je capljal Loh v svojem dolgem, črnem, neokrtanem plašču in z aktovko pod pazduho. Simon je nekajkrat obšel vrste — stali smo v dveh ali treh vrstah — ter se naduto oziral po obrazih. Vse je molčalo, vsi smo stali pri miru in se trudili, da bi ne vzbudili njegove pozornosti, a kljub temu se je vedno zgodilo, da se je pred tem ali onim ustavil, zarjovel zaradi kakšne namišljene nepravilnosti in ga začel klofutati, tolči s pestjo po glavi ali brcati s škornjem. Toča udarcev in brc se je usula, še preden smo sploh razumeli, kaj ga je razjezilo, in tudi tisti, ki je bil na vrsti, gotovo ni vedel, zakaj jih je pravzaprav dobil. Ti izbruhi divjstva so nas vsakokrat potrdili, ker so nam bili popolnoma nerazumljivi. Surovosti in mučenja domobranske policije smo si lahko razlagali vsaj s političnim fanatizmom in sovraštvom, gestapovec pa ni mogel vedeti, česa je kdo obdolžen. Lotil se je tistega, ki mu je kakorkoli bolj padel v oči kot drugi, pa mu karkoli na njem ni ugajalo. Bil je šef zapora v umobolnici in kot tak se je čutil popoln gospodar nad ljudmi, ki so mu bili zaupani.

Šele pozneje v Dachau sem razumel, v čem je bil vzrok tega njegovega divjstva. Možakar se je izvežbal v oddelkih SS in kot stražar v kakšnem koncentracijskem taborišču, kjer si je verjetno bolj s svojo surovostjo kot z glavo prislužil podoficijsko čast in odlikovanje, da so ga postavili za komandanta nad ljubljanskim zaporom v umobolnici. Stražarji SS v koncentracijskih taboriščih so bili vsi bolj ali manj abnormalni ljudje, ki so lahko dajali v tej službi duška svojim sadističnim in perverznim nagnjenjem, ne da bi se jim bilo treba bati, da bodo zaradi tega kaznovani. Še pohvalo in povišanje so si prislužili. Pretepanje in mučenje ljudi jim je bilo v nasladi, navadili so se tega kot mamila in se počutili razdražene in nesrečne, če niso mogli zadostiti svojemu gonu po okrutnosti. Odleglo jim je šele, ko so koga divjaško pretokli in obrcali ali mu razbili glavo. Mnogokrat sem bil priča okrutnemu pretepanju in mučenju, ki si ga ni bilo mogoče razlagati z ničimer drugim, saj je bilo za normalnega človeka popolnoma nerazumljivo in nesmiselno. Ob takih priložnostih sem se z grozo zavedal, da smo se mi in z nami vsa zasedena Evropa znašli v oblasti z najmodernejšim orožjem opremljenih in do popolnosti organiziranih tolp perverznežev in abnormalnih tipov vsake vrste, ki se jim o Hitlerjevih, Goebbelsovih in Rosenbergovih rasnih teorijah ni niti sanjalo. Nagonsko so le začutili, da lahko v imenu teh nejasnih teorij izdivjajo svoje protinaravne gone, odgovornost pa prevajajo na druge.

Da v teh mučiteljih in krvnikih ni bilo niti iskricke ideološke zavesti ali moralnega poguma, ki ga daje človeku prepričanje, da je tisto, kar dela, pošteno in pravilno, se je pokazalo ob koncu vojne, ko so se vsi po vrsti obnašali strahopetno kot nobena njihova prejšnja žrtev. Nobeden, od najvišjih do najnižjih krvnikov, si ni upal prevzeti nase odgovornosti za svoje zločine, vsak se je izgovarjal le na povelja od zgoraj in se delal nedolžnega in naivnega kot jagnje.

(Dalje)



# GOSPODARSTVO

## ŠE SKRB ZA KRMO: DETELJA INKARNATKA

V zadnji številki smo svetovali, naj živino rejci zaradi pomanjkanja krme pripravijo travišča iz kitajske ližolice in soržice oziroma hibridne korusu. Tako travišče lahko uredimo v tem mesecu in še v juliju, da bomo konec avgusta že imeli dovolj sveže krme. Že sedaj pa moramo misliti na pomanjkanje krme, ki bo zlasti občutno prihodnjo pomlad. Zato svetujemo, naj kmetovalci zasejejo čimveč detelje inkarnatke (laške detelje ali ruše trave), da bodo imeli aprila in maja dovolj zelene krme.

Ker deteljo inkarnatko (*trifolium incarnatum* — trifoglio incarnato) naši kmetovalci dobro poznajo, je ne bomo podrobno opisovali, marveč samo opozorili na njene značilnosti, ki jih pa moramo upoštevati, če hočemo pridelati veliko krme.

Inkarnatka precej dobro prenaša zimski mraz, tako da ji 10 stopinj pod ničlo prav malo škoduje. Več bi ji škodovala zimska in zgodna pomladanska vlaga, če bi jo sejali v težko ilovnato zemljo. Zato jo raje sejemo v bolj sušne lege in bolj puste zemlje, kjer ji spomladanski dež mnogo koristi.

Zemljišče, kamor sejemo inkarnatko, mora biti skrbno pripravljeno. Ker jo navadno sejemo po krompirju, ni potrebno, da zemljo gnojimo s hlevskim gnojem in z dušičnimi gnojili. Potrebna pa sta fosfor in kalij. V ta namen podgrebemo pred setvijo na 1.000 m<sup>2</sup>

po 40 do 60 kg superfosfata in 15 do 20 kg kalijeve soli (sale potassico).

Inkarnatko sejemo v drugi polovici avgusta in septembra. Pri zgodnji setvi rabimo samo inkarnatko, in sicer na 1.000 m<sup>2</sup> po 2,5 do 3 kg čistega (luščenega) ali 4-krat toliko kosmatega semena. Za bolj pozne setve se inkarnatka seje skupno z ovsom: v tem primeru količinam za čisto setev dodamo enako količino ovsa. Če sejemo samo inkarnatko, dobimo na vsakih 1.000 m<sup>2</sup> do 25 stotov zelene krme, skupno z ovsom pa tudi 30 stotov. Zeleno krmo redkokdaj spremenimo v suho, ker je njeno seno pusto, zlasti če kosimo prepozno, ko je vsa inkarnatka že v cvetju. Kdor hoče inkarnatko sušiti, jo mora zgodaj pokositi, in sicer brž ko je 1/3 stebel v cvetju. Da se izognemo preobilici zelene krme, ki je ne moremo porabiti v kratkem času, je najbolje, da sejemo inkarnatko v 3 obrokih, med katerimi naj bo 10 dni presledka. Na ta način dosežemo, da začnemo inkarnatko kositi že v aprilu, kar nadaljujemo skoraj ves maj, a nato še vedno lahko vsejemo koruzo.

## ALI S KEMIKALIJAMI ZASTRUPIMO ZEMLJO?

Znanstveniki pravijo, da je danes toliko kmetijstvu škodljivega mrčesa, ker smo s kemičnimi sredstvi odpravili ravno vse v naravi in zatrli tudi koristne živalice, ki so

prej uničevale škodljivce. Saj smo z geodriom in podobnimi sredstvi začeli neizprosno boj proti bramorju, strunam, ličinkam majskega brošča in drugemu mrčesu, ki uničuje seme in koreninice mlade setve v zemlji in končno prejeda še nadzemeljske dele povrtine.

Ali ne bomo s temi sredstvi podrli ravnovesja tudi v zemlji, kjer v našo korist deluje množica bakterij in drobnih živalic?

Takšna vprašanja si zastavljajo zlasti znanstveniki in preučujejo, kako delujejo različna kemična sredstva na rastlinstvo in živalstvo v zemeljskih plasteh. Po dosedanjih ugotovitvah je neupravičen strah, da bomo zemljo zastrupili in napravili nerodovito.

## SVILOPREJKE IN STARANJE LJUDI

Iz Nemčije poročajo, da so sviloprejke važno sredstvo za pomlajevanje človeka. To so tiste gosenice, ki žrejo murvino listje, se potem zapredejo v mešičke, iz katerih pridobivamo dragoceno naravno svilo.

To vprašanje proučujejo dva zdravnika in en kemik iz Berlina. Napravili so že mnogo poskusov, ki so baje dali čudovite uspehe. V možganih sviloprejkine gosenice so odkrili 2 žlezi, ki izločata neki hormon. Izločanje preneha, brž ko gosenica doraste in se spremeni v metulja.

Če ti žlezi prenesemo z mlade gosenice na že doraščeno, se ta ne zabubi, temveč se dalje razvija. Mlade gosenice, ki jim odvzamemo žleze, se pa ne razvijajo, marveč se takoj zapredejo in iz mešičkov izidejo metuljčki, ki niso večji od navadne muhe. Na trgu se bo torej kmalu pojavil hormon iz žlez sviloprejk, ki nas bo ohranil dolgo mlade.

## S SVETOVNEGA PRVENSTVA

V torek so se z odločilnimi tekmami SZ - Anglija 1:0, Sev. Irska - CSR 2:1 in Wales - Madžarska 2:1 zaključila izločevalna srečanja za svetovno nogometno prvenstvo. Ostalo je tako osem ekip, ki se bodo dalje borile za zlati pokal Julesa Rimeta. Poleg Jugoslavije so se v četrtine finala uvrstile še Brazilija, Švedska, Rusija, Nemčija, Francija, Sev. Irska in Wales. Izpadle pa so slovite reprezentance, kot so Argentina, Madžarska in Anglija, za katere so strokovnjaki napovedovali boljšo uvrstitev.

Kljub očitnemu uspehu Jugoslavija ni zadovoljila niti strokovnjakov niti navijačev. Tesno je namreč premagala Francijo ter dosegla neodločen izid proti Škotski in Paragvaju, ki gotovo nista prvotnejši enajstorici. Veliko zanimanje je bilo zlasti za srečanje s Francijo, ki je že tradicionalni nasprotnik Jugoslavije na tekmah za svetovno prvenstvo. Srečanje je potekalo razburljivo in Francozi, posebno Fontaine, so bili zelo vigrani. Toda Jugoslovonom je vendar uspelo zmagati. Precej preglavic so jugoslovanski obrambi povzročili tudi Paragvajci in so se morali »plavi« zadovoljiti z neodločenim izidom, ki pa je zadostoval, da so se Beara in ostali uvrstili v četrtfinale.

O ostalih enajstoricah moramo pripomniti, da je v prvi skupini prvo mesto zaslužno pripadlo bojeviti Nemcem, ki bodo pod vodstvom starega Walterja in hitrega Rahna krčevito branili častni naslov. Njihova igra je odločna in hitra, a vsi igralci so dobro pripravljeni. Zelo zanimiva je bila borba med Irco in Čehi, tako da so si Britanci šele v podaljšku odločilne tekme zagotovili tesno zmago.

Švedi so s pomočjo Skoglunda, Liedholma, Hamrinsa in drugih igralcev, ki nastopajo povečini v italijanskih moštvih, zelo ojačili svojo enajstorico, tako da so z lahkoto odpravili mehiško ekipo in madžarsko reprezentanco. Proti Walesu so nastopili z okrnjeno postavo in so zato napravili eno točko. To pa je omogočilo igralcem Walesa, da so v odločilni tekmi premagali Madžare. Glava britanskega moštva je znani napadalec John Charles, ki igra za italijansko moštvo Juventus. Uvrstitev Walesa v četrtfinale je res čudežna, čeprav vemo, da to ekipo spremlja neverjetna sreča. Znano je, da je Wales bil že izpa-

## Športni pregled

del v kvalifikacijskih tekmah za osmine finala, toda žreb je odločil, da se je nato srečal z Izraelom in zmagal. V naslednjih borbah je proti vsem pričakovanjem dosegel neodločen izid najprej z Madžarsko in nato s Švedsko. Wales se bo sedaj pomeril z Brazilijo. Madžari in Argentinci so zaključili tek-

### IZIDI TEKEM — LESTVICE

1. SKUPINA: Sev. Irska - CSR 1:0, Nemčija - Argentina 3:1, Argentina - Sev. Irska 3:1, Nemčija - CSR 2:2, Nemčija - Sev. Irska 2:2, CSR - Argentina 6:1. Odločilna tekma: Sev. Irska - CSR 2:1.

|                  |   |   |   |   |   |    |   |
|------------------|---|---|---|---|---|----|---|
| 1. Nemčija       | 3 | 1 | 2 | 0 | 7 | 5  | 4 |
| 2. Severna Irska | 3 | 1 | 1 | 1 | 4 | 5  | 3 |
| 3. Čehoslovaška  | 3 | 1 | 1 | 1 | 8 | 4  | 3 |
| 4. Argentina     | 3 | 1 | 0 | 2 | 5 | 10 | 2 |

2. SKUPINA: Jugoslavija - Škotska 1:1, Francija - Paragvaj 7:3, Paragvaj - Škotska 3:2, Jugoslavija - Francija 3:2, Francija - Škotska 2:1, Jugoslavija - Paragvaj 3:3.

|                |   |   |   |   |    |    |   |
|----------------|---|---|---|---|----|----|---|
| 1. Francija    | 3 | 2 | 0 | 1 | 11 | 7  | 4 |
| 2. Jugoslavija | 3 | 1 | 2 | 0 | 7  | 12 | 4 |
| 3. Paragvaj    | 3 | 1 | 1 | 1 | 9  | 6  | 3 |
| 4. Škotska     | 3 | 0 | 1 | 2 | 4  | 6  | 1 |

3. SKUPINA: Švedska - Mehika 3:0, Wales - Madžarska 1:1, Wales - Mehika 1:1, Švedska - Madžarska 2:1, Švedska - Wales 0:0, Madžarska - Mehika 4:0. Odločilna tekma: Wales - Madžarska 2:1.

|              |   |   |   |   |   |   |   |
|--------------|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. Švedska   | 3 | 2 | 1 | 0 | 5 | 1 | 5 |
| 2. Wales     | 3 | 0 | 3 | 0 | 2 | 2 | 3 |
| 3. Madžarska | 3 | 1 | 1 | 1 | 6 | 3 | 3 |
| 4. Mehika    | 3 | 0 | 1 | 2 | 1 | 8 | 1 |

4. SKUPINA: Brazilija - Avstrija 3:0, SZ - Anglija 2:2, SZ - Avstrija 2:0, Brazilija - Anglija 0:0, Anglija - Avstrija 2:2, Brazilija - SZ 2:0. Odločilna tekma: SZ - Anglija 1:0.

|               |   |   |   |   |   |   |   |
|---------------|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. Brazilija  | 3 | 2 | 1 | 0 | 5 | 0 | 5 |
| 2. Sov. zveza | 3 | 1 | 1 | 1 | 4 | 4 | 3 |
| 3. Anglija    | 3 | 0 | 3 | 0 | 4 | 4 | 3 |
| 4. Avstrija   | 3 | 0 | 1 | 2 | 2 | 7 | 1 |

me za svetovno prvenstvo z eno samo zmago, in sicer proti šibkim predstavništvom.

Najbolj zanimive so bile tekme v četrti skupini, kjer so se za prvi dve mesti borile Brazilija, Anglija, Rusija in Avstrija. Južni Amerikanci so z dvema odločnima zmagama osvojili prvo mesto in se uvrstili v četrtfinale. V njihovih vrstah so se odlikovali Didi, Vava, Garincha in 17-letni Pele, ki so pravi akrobati žoge. V odločilni tekmi so Angleži sicer bolj igrali kot Rusi, toda ruska obramba in zlasti odlični vratar Jašin sta jim onemogočila uspeh.

Težko je danes reči, kakšen bo nadaljnji potek tekmovalja. Zlasti odprti sta srečanja Nemčija - Jugoslavija in Francija - Sev. Irska. Brazilci ne bodo verjetno imeli mnogo težav za zmago proti Walesu. Švedi pa se bodo morali močno potruditi, če hočejo premagati vztrajno moštvo Sovjetske zveze.

### SPORT PO SVETU

**Veslanje** — V nedeljo so v Milanu tekmovali najboljši veslači Italije, Francije, Švice in Belgije. Najbolje so se odrezali Švicarji, ki so osvojili prvo mesto kar v 4 disciplinah. Končna lestvica je naslednja: 1. Švica 31,5 točke, 2. Italija 26,5, 3. Francija 22 in 4. Belgija 10.

**Avtomobilizem** — V Francorchampsu je bila dirka za veliko nagrado Evrope. Zmagal je Anglež Brooks na vozilu Vanwall. Lestvica za svetovno prvenstvo je naslednja: 1. Moss 17 točk, 2. Hawthorn 13, 3. Musso 12, 4. Schell 10 in 5. Brooks 9.

**Košarka** — Tekmovanje evropskih košarkarskih prvakov gre h kraju. V prvi polfinalni tekmi je Akademik iz Sofije premagal v Budimpešti Honveda z 89:87. Težave so nastale z drugo polfinalno tekmo med ruskim Dinamom in Realom iz Madrida. Španska ekipa bo po vsej verjetnosti izstopila iz tekmovalja.

**Motociklizem** — Na angleškem otoku Man so bile tradicionalne dirke za nagrado Tourist Trophy, veljavne tudi za svetovno prvenstvo. V posameznih kategorijah so zmagali: 125 ccm Ubbiali-MV (Italija), 250 ccm Provini-MV (Italija), 500 ccm Surtees-MV (Anglija) in prikolice Schneider-Strauss-BMW (Nemčija).



14

Za  
naše  
nam  
iše  
T  
r  
u  
b  
a  
d  
u  
r  
j  
i

## Rumena kača - vladar sveta

E. Wallace - R. B.

37

»Upam, da ne bom dolgo tukaj, gospod major!«

»Dokler bo potrebno, niti minute več... Toda nikar ne mislite, da me bodo vaše solze ganile. Imam pretrdo kožo. V svojem življenju sem že marsikaj videl, pa me ni pretreslo, še lastna sramota ne!«

»Res, lepo bahanje,« je pripomnila Ivanka.

»Vse je stvar okusa. Toda če vam zagotovim, da dokler sem jaz živ, se vam ne bo nič zgodilo, se lahko zanesete.«

»Verjamem,« je rekla Ivanka. Gledala je za njim, ko je odhajal in obrnil ključ v ključavnicu. Niti strah je ni več obšel.

Spedwell je skočil v avto, ki ga je čakal pred vrati ter šel poročat svojemu gospodarju. V razkošnem salonu ga je že pričakoval Fing-Ho; bil je nekoliko zaskrbljen glede izida nevarne ugrabitve.

»Vse dobro,« je poročal major, ko je vstopil, in sproščeno zadihaval. »Si je že opomogla; koliko časa jo pa nameravate zadrževati?«

»Dokler se gospod Lynne ne odloči, da mi izroči, kar sem zahteval. Pa oni drugi, tisti policist, kako je z njim?«

»Dobro jo je skupil... toda, če si opomore in se vrne, ne vem, kaj se bo zgodilo... lahko bova oba visela.«

»Morda umira?« je v strahu vprašal. »Pa sem tako priporočal...«

»Lepa reč priporočal...,« je suho pripomnil. »Udarec po glavi je treba preračunati. Toda če se oni stegne, smo v lepi juhi! Ko bodo opazili, da ga ni pri večernem zboru, jih bo on poslal naravnost k Vam... in potem k meni.«

»Kdo je tisti on?«

»Lynne, za Boga. Saj sem Vam povedal, da je postavil stražo, ki sledi dekletu. Najbolje bo, če tistega policaja spravite skrivaj na krov ladje... potem ga pa že kam skrijete, dokler se vse ne pozabi.«

»Ne bo na ladji drugih potnikov?« je vprašal. Spedwell je gledal blede gospodarjev obraz.

»Ne vem!... Morda bom odpotoval tudi jaz; Vi tudi, se razumel.«

»Ne boste počakali, kako se odloči Lynne?«



**TEDENSKI KOLEDARČEK**

22. junija, nedelja: Ahacij  
 23. junija, ponedeljek: Eberhard  
 24. junija, torek: Janez, Ivan  
 25. junija, sredo: Viljem  
 26. junija, četrtek: Virgilij  
 27. junija, petek: Ladislav  
 28. junija, sobota: Irenej, Zorana

**VALUTA — TUJ DENAR**

Dne 18. junija si dobil, oz. dal za:

|                        |                 |
|------------------------|-----------------|
| ameriški dolar         | 622—626 lir     |
| avstrijski šiling      | 23,75—24,25 lir |
| 100 dinarjev           | 82—84 lir       |
| 100 francoskih frankov | 130—133 lir     |
| funt sterling          | 1700—1760 lir   |
| nemško marko           | 147—149 lir     |
| pesos                  | 15—16 lir       |
| švicarski frank        | 144—146 lir     |
| zlatu                  | 710—712 lir     |
| napoleon               | 4700—4850 lir   |

**RADIO TRST A**

**Nedelja**, 22. junija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 16.00 Slovenski zbori; 17.00 Rado Lenček: »450 let Idrijskega rudnika«; 18.20 Chopin: Koncert št. 1 v e-molu, op. 11 za klavir in ork.; 21.30 Narava poje v pesmi: »Kresna pesem«; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 V svetu Jazza; 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

**Ponedeljek**, 23. junija, ob: 11.30 Predavanje: »Obisk v Liberiji«; 13.30 Lahka glasba; 18.00 Brahms: Koncert št. 2 v B-duru, op. 83; 19.00 Vokalni kvartet »Večernica«; 19.15 Radijska univerza: Nekaj o surovinah: (4.) »Vodna sila kot energetska surovina«; 20.00 Sportni komentar; 20.30 Richard Wagner: »Tristan in Izolda«, opera v 3 dej. I. in II. dejanje; 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

**Torek**, 24. junija, ob: 18.00 Gounod: Faust - balet iz opere; 18.30 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 19.00 Koncert tenorista Mitje Gregorčiča; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Operna glasba; 21.00 Obletnica tedna: »Petdesetletnica smrti Rimski Korakova«; 21.30 Richard Wagner: »Tristan in Izolda«, opera v 3 dej. III. dejanje; 22.35 cca. Novela: Guy de Maupassant: »Stari Milon«; 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

**Sreda**, 25. junija, ob: 11.30 Žena in dom, obzorik za ženski svet; 18.00 Hačaturjan: Koncert za violino in orkester. Igra ork. tržaške Filharmonije; 19.15 Sola in vzgoja: Ivanka Cegnar: »Zanimivosti iz mojnih poznejših službenih let«; 21.00 Joža Vombberger: »Zlato tele«, komedija v petih slikah. Igrajo

člani RO; 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

**Četrtek**, 26. junija, ob: 11.30 Predavanje: »Roparica ščuka«; 13.30 Zabavna glasba; 18.00 Beethoven: Simfonija št. 8 v F-duru, op. 83; 18.30 Širimo obzora: (2.) »Mladi državljani«; 18.50 Lepe melodije in lepi glasovi; 20.30 Zbor slovenske Filharmonije; 21.00 Ilustrirano predavanje: Zgodovina odkrivanja sveta: (4.) »Zlato, kri in Inki«; 22.00 Ruska miselnost in Zahod: (5.) »Človek pred Bogom — Fjodor L. Dostojevski«; 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

**Petek**, 27. junija, ob: 18.00 Velika dela slavnih mojstrov; 19.15 Utrinki iz znanosti in tehnike; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Dante Alighieri: Božanska komedija: Pekel. 20. Spev. (V prevodu dr. A. Gradnika - razlaga dr. Janko Jež); 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

**Sobota**, 28. junija, ob: 11.30 Predavanje: »Lasje in brada v raznih časih«; 13.30 Priljubljene lahke melodije; 15.00 Ravel: La Valse; 16.00 Radijska univerza: Zgodovina nastanka mest v Italiji: (10.) »Notranja ureditev srednjeveškega mesta«; 17.00 Folklorni ansambel Srečko Dražil; 18.00 Oddaja za najmlajše: G. Luongo: »Zgodba o princu Airu«, drugi in zadnji del. Igrajo člani RO; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.30 Teden v Italiji; 21.00 A. Fogazzaro: »Podoba s krinko«, enodejanka. Igrajo člani RO; 21.40 Ansambel Borut Lesjak; 22.00 Schubertove kompozicije; 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

**VPRAŠANJA IN ODGOVORI**

**Vprašanje št. 489:** Naredila sem doma nekaj steklenic orehovca, od katerih sem eno darovala prijateljici v Trstu. Za to so zvedeli financarji, ki so nato napravili pri meni preiskavo. Ko se je preiskava zaključila, mi je finančni uslužbenec dal ustni opomin (diffido), naj z izdelovanjem likerjev preneham. Ali ne smem izdelovati orehovca ali kakšen drugi domači liker?

**Odgovor:** Doma lahko izdelate toliko likerjev, kot hočete, a ostati morajo pod domačim krovom. Likerjev ne smete prodajati in tudi ne darovati, ker bi se pod »darovanjem« lahko skrivala prodaja. Preiskovalni finančni uslužbenec je vas samo opomnil, da ne smete ne prodajati ne darovati domačih likerjev.

—\*

**Kaj je treba vedeti o izletih**

Pričenjajo se izleti, ekskurzije in podobno. Ker hodimo na izlete zato, da se razvedrmo, je dobro, če tudi vemo, kako si dobro voljo ohranimo. Škoda bi bilo lepega izleta, če bi si ga pokvarili s slabim obnašanjem ali neprimerno prehrano ali obleko. Za-

to poslušajte nekaj navodil, ki naj vas spremljajo na lepi in veseli poti v prebujajočo se naravo.

Bodite na izletih veseli in dobre volje, a vedite, da je lepše, če niste preglasni in razposajeni. Posebno obzirni morate biti do narave. Ljubezni do cvetlic ne kažete s tem, da jih trgate. In navsezadnje, kaj imate od utrpane cvetlice? Ali ni tisočkrat lepša, dokler stoji na svojem mestu v prirodi? Ne bodite torej kruti in sebični, pomislite, koliko ljudi bo cvetlica, ki je niste urtgali, mogoče še razveselila.

Bodite na izletih obzirni tudi do slabotnejših tovarišev in tovarišic. Ni stvar vsakogar, da hitro hodi navkreber. Eden zmore, drugi ne. Lepo in prav je, da tisti, ki se čuti močnejšega, pomaga prijatelju, ki se muči. Pomagaj mu nositi nahrbtnik vsaj toliko časa, da pride do sape.

Mnogi si pokvarijo izlet na ta način, da se založijo za ta dan s popolnoma napačno hrano. Začne jih boleti želodec in vse veselje je proč. Če si hočete prihraniti to nevšečnost, ne jejte sladkorčkov, ne pijte mrzle vode, kadar ste použili kaj mastnega. Raje se dobro najejte doma pred odhodom. Spijte čašo mleka, pojejte mehko skuhanu jajce in kos kruha, pa boste lažje hodili in tudi vam ne bo treba jemati s seboj preveč hrane. S seboj je dobro vzeti v termovki toplega čaja, ki bolje uteši žejo kot pa mrzla voda.

Glede obleke pa si zapomni: čevlji je najvažnejši del opreme. Če te žuli, boš trpel in izlet te ne bo veselil. Zato ne jemlji na izlet nikdar novih čevljev, ampak ponošene.

**SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU**

V soboto, 21. junija, ob 20.30 v dvorani na stadionu  
 »Prvi maj«, Vrdelska cesta 7

krstna predstava

Jerzy Lutowski

»DEŽURNA SLUŽBA«

Drama v treh dejanjih

V nedeljo, 22. junija, ob 17. uri v dvorani na stadionu  
 »Prvi maj« in

v torek, 24. junija, ob 20.30 v kino dvorani v Šklednju  
 »DEŽURNA SLUŽBA«

\*

**MALI OGLAS**

Slovenec, ki živi v Avstraliji, želi spoznati slovensko dekle, da bi jo poročil. Star je 33 let in visok 1,78 m. Naslov v upravi lista v Gorici, p.zza Vittoria 18.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20  
 Telefon 29-477

»Ah,« je zamahnil Kitajec, »najkasneje jutri zjutraj bo papir že v rokah mojega zaupnika. Če bomo pa na visokem morju, kdo se bo več briga za moje zadeve?«

»Pa mislite, da bo dekle vse kar tako pozabilo? In Štefan Narth?... In Bray?«

»Kar se tiče Nartha... od nocoj dalje mi ne bo delal dosti preglavic,« je mrmral Kitajec. Pepelnati majorjev obraz se je kar skrčil v grozi.

»Zakaj?« je vprašal z nizkim glasom. »Kaj nameravate storiti z njim prav nocoj?«

Dobro je poznal svojega gospodarja, da z zlatom plačuje usluge, a brž ko hlapce odrabi, se jih reši z brezbrizno krutostjo. Čutil je, da tudi njegova zvezda zahaja in da je rumeni kači odslužil.

»In... Leggat?« je vprašal.

»Naj gre k vragu,« se je razjezil mogočnej. »Nočem več slišati tistega imena!... Sicer se pa nisem nikdar preveč zanesel nanj...«

»Bo prišel k nocojšnjemu sestanku?«

»Ne!« je rezko odrezal oni. V hipu se je pa zbal, da ne bi iz ostrega odgovora major česa sklepal, in je nadaljeval: »Leggat ga rad pije... ni več sposoben za nič... takih ljudi jaz ne potrebujem. Vi ste drugačen človek... jaz se vedno sprašujem, kako bi mogel izhajati brez Vas, ki ste moja desna roka.« Spedwell ga je spričo tolikega laskanja poslušal še bolj nezaupno.

»Tista Vaša majhna mina je že pripravljena? Lepa iznajdba. Vi ste res pravi veleum!«

Bivši častnik je vedel, da njegova iznajdba ne pomeni nič posebnega. Navaden peklenjski stroj na uro. Kdor se le malo spozna na orožje, ve, kako se taka stvarca pripravi. Zato ga je pohvala Fing-Hoja še bolj zaskrbelo. Čudni dvomi so mu vstajali v srcu. Bil je dovolj inteligenten, zvit in v vseh lopovščinah izkušen, da bi ne vedel, da se mu morda že ovija zanka okoli vratu.

Ko se je vrnil v svojo sobo, se je vrgel na divan in se je zaglobil v težke misli. Čez nekaj časa je sunkovito vstal in pogledal na uro. Ob osmih bi moral večerjati z Narthom; zdaj je komaj pet... še je čas. Usedel se je in začel pisati, katere možnosti mu ostanejo, da se bi rešil iz krempljev demona. Nič kaj veselega ni iztuhlat. Pač! En načrt se mu je zazdel še nekam dober; morda se mu bo beg posrečil in še eni osebi poleg...

Raztrgal je lističe na drobne kosce in jih skrbno zažgal. Nato se je zaprl v sobico, nekaj laboratorij, kjer je delal poskuse z bombami, zaradi katere ga je Fing-Ho pohvalil. Dobro uro je delal. Odhilo je šesto uro, ko se je odpravil. S seboj je nosil podolgovato škaflo in težak usnjat kovček. Z avtom je zdrvel proti pristanu, kjer ga je čoln odpeljal na ladjo, ki je bila zasidrana na odprtem morju. Na krovu mu je prišel naproti Kitajec, da bi mu odnesel prtljago, toda on je odklonil. Ukazal je poklicati komisarja. Ta je bil neka zamorska dobričina, kateremu je major Spedwell rešil življenje, ko ga je Fing-Ho ukazal obesiti zaradi neke upornosti. Od tistega časa mu je bil zamorec slepo vdan.

(Dalje)